

*Nie myśl człowieku, jakie mogłoby być twoje
życie, bo inne byłoby nie twoje.
/Czesław Miłosz „Dolina Issy”/*

Życie i twórczość Czesława Miłosza

Dzieciństwo i młodość. Debiut literacki (1911-1939)

Czesław Miłosz urodził się 30 czerwca 1911 r. w Szetajniach na Litwie. Był pierwszym synem Weroniki z Kunatów i Aleksandra Miłosza. W 1914 roku, po wybuchu I wojny światowej, ojciec Miłosza został wcielony do armii carskiej. To zapoczątkowało okres niezwyklej podróży w życiu małego Miłosza. Wraz z ojcem, który był inżynierem drogowym i budował mosty oraz umocnienia frontowe, podróżował po Rosji.

W roku 1918 rodzina Miłoszów wróciła na Litwę. W 1921 r. dziesięcioletni Czesław został uczniem Gimnazjum im. Zygmunta Augusta w Wilnie. W 1929 roku wstąpił na Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Stefana Batorego, potem trafił na Wydział Prawa i Nauk Społecznych. Działal w tamtejszej Sekcji Twórczości Oryginalnej studenckiego Koła Polonistów. Wkrótce, w 1930 roku, na łamach uniwersyteckiego pisma "Alma Mater Vilmensis", zadebiutował wierszami „Kompozycja” i „Podróż”. W tym czasie był także współzałożycielem grupy poetyckiej „Żagary” i współtwórcą pisma owej grupy.

Debiut książkowy Miłosza to rok 1933 i tomik „Poemat o czasie zastygłym”. Zyskał on uznanie i został wyróżniony nagrodą Związku Zawodowego Literatów Polskich. Pieniądze otrzymane ze stypendium Funduszu Kultury Narodowej umożliwiły Miłoszowi roczny pobyt w Paryżu.

W 1935 roku Miłosz wrócił z Francji i podjął pracę w Polskim Radiu w Wilnie. W roku 1936 ukazał się kolejny tom jego wierszy – „Trzy zimy”. Tym tomem Miłosz utarował sobie drogę do krytyków i czytelników nie tylko wileńskich. „Trzy zimy” spotkały się z bardzo dużym odzewem. Pisali o niej najbardziej znaczący krytycy tamtego okresu - Kazimierz Czachowski, Stefan Napierski, Konstanty Troczyński, Ignacy Fik. Choć nie wszystkie opinie były przychylnie, ten tom należy uznać za sukces młodego Miłosza i ważne wydarzenie w polskim życiu literackim.

W roku 1937 poeta wyjechał do Włoch. Po powrocie zamieszkał w Warszawie, gdzie znowu podjął pracę w rozgłośni Polskiego Radia. Wiersze i artykuły Miłosza zaczęły ukazywać się w czasopiśmie literackich, m.in. w „Ateneum” „Pionie”, „Kwadrydze”.

II wojna światowa (1939-1945)

Po wybuchu wojny Miłosz znalazł się na froncie jako pracownik Polskiego Radia. Po wkroczeniu Rosjan na teren Polski przedostał się do Rumunii, a potem z powrotem do Polski, do Warszawy. Aktywnie uczestniczył w podziemnym życiu literackim okupowanej stolicy. Pod pseudonimem Jan Syruć opublikował tom zatytułowany „Wiersze”, będący jednocześnie pierwszą podziemną publikacją poetycką okupacyjnej Warszawy.

Przebywając w stolicy, zajmował się pracą wydawniczą. W 1942 roku ukazał się przygotowany przez Miłosza tom „Pieśń niepodległa”, bardzo ważna dla podziemnej Warszawy antologia popularnych i krążących wówczas w odpisach wierszy patriotycznych. Czas wojny był także okresem nieustającej pracy pisarskiej, której plony opublikowane zostaną po wojnie, m. in. w tomie „Ocalenie”.

Po upadku Powstania Warszawskiego poeta zamieszkał w Goszycach u Anny i Jerzego Turowiczów, z którymi połączyła go długoletnia przyjaźń.

Powojenna rzeczywistość. Emigracja(1945-1980)

Po wojnie poeta przeniósł się do Krakowa. W latach 1945-1951 pracował jako urzędnik w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Był attaché kulturalnym PRL w Nowym Jorku, pracował także w konsulacie w Waszyngtonie. Tam powstał jego słynny „Traktat moralny”, ogłoszony w 1948 r. w „Twórczości”.

Przyjazd Miłosza latem 1949 r. do Polski był wstrząsem dla poety, który uświadomił sobie prawdę o ustroju totalitarnym. W 1950 r. został I sekretarzem ambasady PRL w Paryżu. 1 lutego 1951 zwrócił się do władz francuskich o azyl i przeprowadził się do Maisons-Laffitte. Niedługo później w paryskiej „Kulturze” ogłosił swój artykuł „Nie” oraz rozpoczął prace nad „Zniewolonym umysłem”. Jeden z najsłynniejszych zbiorów esejów Miłosza został wydany w 1953 r. przez Instytut Literacki w Paryżu. Mniej więcej w tym samym czasie Miłosz napisał swoją pierwszą powieść „Zdobycie władzy”. W 1953 r. wydał również tom poezji „Światło dzienne”. W Paryżu ukazały się jeszcze: powieść „Dolina Issy” (1955), tom wierszy „Traktat poetycki” (1957), esej autobiograficzny „Rodzinna Europa” (1958).

W 1960 r. Miłosz wyjechał do USA. Otrzymał tam posadę wykładowcy na Uniwersytecie Kalifornijskim, na Wydziale Literatur i Języków Słowiańskich. Przez 20 lat Miłosz godził pracę wykładowcy z twórczością pisarską. Ogłaszał kolejne tomiki wierszy: „Król Popiel i inne wiersze”, „Gucio zaczarowany”, „Miasto bez imienia”, „Gdzie wschodzi słońce i kędy zapada”. W 1974 r. otrzymał nagrodę Pen Clubu za tłumaczenie poezji polskiej na język angielski.

Tłumaczenie zajmowało ważne miejsce w pracy Miłosza. Dzięki świetnym przekładom poeta spopularyzował zagranicą m. in. wiersze Zbigniewa Herberta. Przełożył także Biblię z języków oryginalnych. W 1979 r. wydał Księgę Psalmów, później Księgę Hioba, Księgi pięciu megilot, Ewangelię według św. Marka i Apokalipsę.

Nagroda Nobla. Powrót do kraju (1980-2004)

W 1980 roku Miłosz otrzymał literacką Nagrodę Nobla, co zapoczątkowało przełom w jego życiu. Światowe uznanie umożliwiło publikację książek Miłosza w ojczyźnie - po raz pierwszy od 1945 roku (w latach pięćdziesiątych w Polsce ukazały się jedynie jego pojedyncze wiersze).

W 1981 i w 1989 roku poeta odwiedził Polskę. Podczas tych wizyt otrzymał tytuły honoris causa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i Uniwersytetu Jagiellońskiego. Od tej pory coraz częściej bywał w ojczyźnie. W 1992 r. odwiedził rodziną Litwę. Otrzymał tam tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Witolda Wielkiego w Kownie. W 1993 r. wrócił na stałe do kraju i osiadł w Krakowie.

Przez ostatnie dziesięć lat życia Miłosz intensywnie tworzył. W 1998 roku wydał „Pieska przydrożnego”, za którego otrzymał nagrodę Nike. Następnie ukazały się kolejne tomy: „To” (2000), „Druga przestrzeń” (2002), „Orfeusz i Eurydyka” (2002).

Poeta zmarł w swoim mieszkaniu przy ulicy Bogusławskiego w Krakowie 14 sierpnia 2004 roku. Został pochowany w Krypcie Zasłużonych na Skałce.

Bibliografia:

Franaszek Andrzej, „Miłosz. Biografia”, Znak, Kraków 2011.

Zawada Andrzej, „Miłosz”, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 1996.

Źródło ilustracji:

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Czesław_Miłosz_2011\(Lt,_detail\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Czesław_Miłosz_2011(Lt,_detail).jpg)

<https://www.flickr.com/photos/iip-photo-archive/31241273164>